

ТЕРМІНОЛОГІЧНА КОНСУЛЬТАЦІЯ

Івашченко В.Л.,
професор кафедри видавничої справи
Інституту журналістики
Київського університету імені Бориса Грінченка,
доктор філологічних наук,
старший науковий співробітник
Ел. пошта: v.ivashchenko@kubg.edu.ua

Viktoriia Ivashchenko,
Doctor of Sciences (Philology), Senior Researcher,
Professor of the Department of Publishing Studies
Institute of Journalism,
Borys Grinchenko Kyiv University
Email: o.voskoboinikova-huzieva@kubg.edu.ua
ORCID iD 0000-0002-8044-4116

УДК 811.161.2

DOI: 10.28925/2524-2644.2020.1.10

ВИЩА ШКОЛА ЧИ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ?

HIGH SCHOOL OR HIGHER EDUCATION INSTITUTION?

У статті йдеться про розмежування стилістики контекстів та сфер використання термінів «вища школа» й «заклад вищої освіти» в їхній кореляції з аббревіатурами «виш» та «ЗВО». Враховано погляди відомих мовознавців щодо вживання лексичних одиниць «вища школа» (виш), «вищий учбовий заклад» (вуз), «вищий навчальний заклад» (ВНЗ), «заклад вищої освіти» (ЗВО) у художніх текстах та повсякденні. Виявлено галузеве розширення й стилістичну диференціацію словосполучення «вища школа» (виш), його фіксацію в лексикографічних джерелах та неусталеність стилістичної належності за різними джерелами й коментарями науковців. Проблема диференціації зазначених вище термінів вимагає застосування методів суцільної вибірки контекстів уживання цих термінів, лексико-семантичного та лексикографічного аналізу.

Зосереджено увагу на незнанні механізмів творення складноскороченого слова «виш» в українській мові, що спричиняє некоректне його використання у ЗМІ та нерозрізнення лексичних одиниць «виш» та «ЗВО» у середовищі фахівців. Слово «виш» походить від терміносполучення «вища школа» і його активно використовують на позначення закладів вищої освіти. Однак терміносполучення «вищий навчальний заклад» і «вища школа» є не абсолютними синоніми, як їх часто позиціонують, а відносними (частковими), які мають відмінності у вживанні.

Рекомендовано щодо вживання цих лексичних одиниць у лінгвостилістиці неформального (неофіційного), напівформального (напівофіційного) ділового епістолярію та у сфері офіційного документообігу. Якщо працювати у законодавчому полі та з офіційно-діловим документообігом, треба послуговуватися офіційним терміном «заклад вищої освіти». Натомість скорочення «виш» можна використовувати у неформальному (неофіційному) або напівформальному (напівофіційному) діловому епістолярії, в науковій та навчальній літературі.

Ключові слова: вища школа, заклад вищої освіти, термін, аббревіатура, галузеве розширення, стилістична диференціація.

The issue of delimitation of stylistics of contexts and spheres of use of terms “vysh” (high school) and “ZVO” (institution of higher education) is highlighted in their correlation with abbreviations of “vysh” and “ZVO”. The views of well-known linguists on the use of lexical units “vysh” (high school), “VUZ”, “VNZ” (higher education institution), “ZVO” (institution of higher education) in literary texts and everyday life are taken into account. The branch stratification and stylistic differentiation of the phrase “vysh” (high school), its fixation in lexicographic sources and the instability of stylistic affiliation according to various sources and comments of scholars are shown. The problem of differentiation of the above terms requires the method of context continuous sampling of use of these terms, the method of lexical-semantic and lexicographic analysis.

Attention is focused on the ignorance of the mechanisms of creation of the abbreviated word “vysh” in the Ukrainian language, which causes its incorrect use in the media and indistinguishability of lexical units of uk. “vysh” and “ZVO” among specialists. The word “vysh” comes from the term “high school” and is actively used to denote higher education institutions. However, the terms “higher education institution” and “high school” are not absolute synonyms, as they are often opposed, but relative (partial), which have differences in use.

Recommendations for the use of these lexical units in the linguistic style of informal (unofficial), semi-formal (semi-formal) business epistolary, and in the field of official document circulation are given. In the legal field and with official business documents, the official term “VNZ” (higher education institution) should be used. Instead, the abbreviation “vysh” can be used in informal or semi-formal business epistolary, in scientific and educational literature.

Key words: high school (“vysh”), higher education institution (“ZVO”), term, abbreviation, branch stratification, stylistic differentiation.

Вступ. Сьогодні чимало освітян пропонують не використовувати скорочення *виш*, а вживати замість нього аббревіатуру ЗВО, мотивовану терміном *заклад вищої освіти*, який закріплено в Законі України «Про вищу освіту» (ЗУ, 2020).

Донедавна в освітянській практиці, ЗМІ, офіційно-діловому й повсякденному мовленні активно використовували літерні аббревіатури, зокрема запозичений покруч із російської мови *вуз* (вищий учбовий заклад) та *ВНЗ* (вищий навчальний заклад), які конкурували зі складноскороченим українським словом *виш* (вища школа). Таке конкурування породжувало запитання: «Чому “виш”?» (див. Кучеренко, 2007); «ВУЗ чи ВИШ?» (див. Культура, 2010); «Раніше було слово ВУЗ — вищий навчальний заклад, а тепер уживають ВИШ, чи правильно це?» (див. Пономарів, 2010) тощо.

Мета пропонованої термінологічної консультації — надати роз’яснення щодо розрізнення стилістики контекстів та сфер використання термінів *вища школа* (*виш*) і *заклад вищої освіти* (ЗВО).

Методи дослідження. Проблема диференціації зазначених вище термінів вимагає застосування методів суцільної вибірки контекстів уживання цих термінів, лексико-семантичного та лексикографічного аналізу.

Результати й обговорення. Відповіді на окреслені вище запитання дають відомі українські мовознавці. О.Д. Пономарів (доктор філологічних наук, професор кафедри мови та стилістики Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, академік АН ВШ України): «Слово “ВИШ” постало внаслідок скорочення слів “вища школа”, бо школа буває початкова, середня й вища. ВИШ широко вживали в пресі, в красному письменстві. Наприклад: *Потім ми вступимо у ВИШі, я — в Інститут авіації, а ти в хімічний* (Іван Микитенко) (курсив. — В. І.). У часи зближення мов ВИШ замінено на російське слово ВУЗ. Тепер ВИШ посів належне йому місце в лексичному складі української мови» (Пономарів, 2010).

І.Р. Вихованець (доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент Національної

академії наук України): «Слово *вуз* за імперських часів витісняло справжню українську аббревіатуру *виш* <...>. Українське складноскорочене слово *виш* в минулому сторіччі широко вживали українські письменники: *Перший рік у виші, де він потрапив з робфаку, хлопець через малу підготовленість свою почав фатально відставати* (Валер’ян Підмогильний); *Смикалов був студент заочного вишу* (Іван Микитенко); *Про час одруження він вирішив у ту мить, коли випадково здибалася йому на очі пухленька студенточка Ташкентського вишу, Любочка Марковська* (Іван Ле) <...>. Він стоїть на чолі важливої наукової установи, має кафедру в одному з кращих вишів столиці (Натан Рибак). Тепер це слово повертається до активного вжитку, що засвідчують сучасні словники, у яких зафіксовано не тільки слово *виш*, а й похідний від нього прикметник *вишівський* та іменник *вишівець*» (Вихованець, 2012, с. 48–49).

Сучасну актуалізацію та відродження цієї лексичної одиниці розкриває синонімічний ряд, що його вибудував С. Караванський (український мовознавець, журналіст, дисидент) у «Практичному словнику синонімів української мови»: «ВИШ, вища школа, (технічний) інститут, (музичний) консерваторія, (загальноосвітній) університет, (військовий) академія, (хліборобський) інститут, академія» (Караванський 2008, 38).

Окрім галузевого синонімічного розширення активне використання цієї лексичної одиниці засвідчує також її стилістичне різночитання. Порівняймо, наприклад, неусталеність в аспекті визначення стильової належності лексеми в різних джерелах та коментарях науковців, зокрема:

1) з одного боку, відсутність стилістичного маркування скорочення *виш* у СУМі: ВИШ — «Скорочення: вища школа» (СУМ, 1970, т. 1, с. 540; СУМ, 2012, т. 2, с. 551), прикм. *вишівський*; з другого — наявність стилістичного маркера розм. у слів *вишівець* «студент вишу» та *вишівка* «жін. до вишівець» (СУМ, 2012, т. 2, с. 554);

2) з одного боку, визнання лише розмовної стихії функціонування цієї лексеми: «Сфера вжитку цього неологізма є поки що обмеженою: він функціонує здебільшого в усному мовленні, рідше фіксується в художніх і публіцистичних

творах» (Кучеренко, 2007); з другого — її активне використання:

— у наукових працях, напр.: *Усі <...> позитивні переваги електронного словника пропонуємо використовувати під час викладання будь-яких дисциплін у вишій взагалі та філологічного напрямку зокрема, для формування лексикографічної компетенції майбутніх учителів початкової школи* (Помирча, Пучков, 2017, с. 106);

— у художній літературі, напр.: *Молода єврейка з Одеси, яка допіру скінчила виш, принесла мені якось свої вірші українською мовою* (Б. Антоненко-Давидович); див. також приклади з художніх творів (Вихованець, 2012, с. 48);

3) з одного боку, визнання неофіційного статусу скорочення *виш* у Вікіпедії: *Заклад вищої освіти, скорочено ЗВО, неофіційно виш (до прийняття Закону України «Про освіту» застосовувався термін «вищий навчальний заклад», а також вживалися скорочення ВНЗ, виш, вуз)* («Заклад вищої освіти», 2020); з другого — паралельне функціонування лексем *виш* і *заклад вищої освіти* як стилістично рівноправних на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України, пор.:

— *1600 вступників з Донбасу та 265 — з Криму цього року вступили до українських вишів за спрощеною процедурою, — це найбільший показник за останні 4 роки* («Вступна кампанія 2019», 2019);

— *Так, центри «Крим-Україна» цього року працювали на базі 35 закладів вищої освіти в різних регіонах України — Києві, Львові, Одесі, Миколаєві, Харкові, Херсоні, Запоріжжі та Дніпрі. Кримчани могли вступати до вишів, де створені такі центри, на місця державного замовлення в межах встановлених квот. Цього року їх обсяг склав 2 тис. 600 місць* («Вступна кампанія 2019», 2019);

— *Бюджетні місця правничої магістратури «пішли» за кращими вступниками в обранні виші — рекомендації отримали 1850 осіб* («Вступна кампанія 2019», 2019);

— *Листи керівникам закладів вищої освіти, Умови прийому на навчання до закладів вищої освіти України в 2019 році* (рубрики на сайті в розділі «Вступна кампанія 2019») («Вступна кампанія 2019», 2019).

Незнання механізмів творення складноскороченого слова *виш* в українській мові доволі часто спричиняє некоректне його використання у ЗМІ. Пор., напр., висловлювання, в яких лексему *виш* чомусь розуміють не як скорочення словосполучення *вища школа*, утворене «з початкового складу першого компонента цього словосполучення і першої літери другого компонента» (Вихованець, 2012, с. 48), зокрема

ви (вища) і ш (школа), а як скорочення словосполучення *вищий навчальний заклад*, хоча останнє має свою літерну аббревіатуру — *ВНЗ*:

— *«Виші» зникнуть: в Україні скасували термін «вищий навчальний заклад» і далі Кабмін змінив термін «вищі навчальні заклади» («виші»), визнавши його неактуальним з огляду на новий закон про освіту* (УНІАН, 2018);

— *Кілька разів зустрічала на ТБ слово «виш». У сенсі «вищий навчальний заклад» <...>, але наскільки поширене це «виш»? Чи це <...> нововведення «1+1»? (UA_mova, 2007).*

Таке нерозуміння певною мірою корелює із заміщенням семантики словосполучення *вищий навчальний заклад* семантикою словосполучення *вища школа*, що його продукує відсилення: *«Вищий навчальний заклад — те саме, що Вища школа (див. школа)»* (СУМ, 2015, т. 5, с. 977), зокрема у словниковій статті *Заклад*.

Саме таке отождошення цих лексичних одиниць, власне, й спричиняє їхнє семантичне зміщення та дискусії щодо терміна *виш* (повна назва: *вища школа*), якого деякі науковці та освітяни намагаються уникати, оскільки вважають, що його законодавчо замінено на термін *заклад вищої освіти*. Проте це не зовсім так.

У преамбулі Закону України «Про вищу освіту» зазначено, що замінено лише термін *вищий навчальний заклад* на термін *заклад вищої освіти*. Цит.: «У тексті Закону слова “вищий навчальний заклад” і “вищий духовний навчальний заклад” в усіх відмінках і числах замінено відповідно словами “заклад вищої освіти” і “заклад вищої духовної освіти” у відповідному відмінку і числі згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017». Останній у цьому ж Законі паралельно функціонує із терміном *вища школа*, див., напр.:

— *Державна політика у сфері вищої освіти ґрунтується на принципах: <...> міжнародної інтеграції та інтеграції системи вищої освіти України у Європейський простір вищої освіти, за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи* (ЗУ, 2020, ст. 3, п. 4);

— *<...> залучення закладами вищої освіти наукових працівників з наукових установ і організацій Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та науковими установами і організаціями академій науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти на основі трудового договору (контракту) для провадження освітньої і наукової діяльності, зокрема до підготовки аспірантів і докторантів, підготовки та експертизи підручників, навчальних посібників, освітніх програм та стандартів вищої освіти для забезпечення*

навчального процесу у вищій школі (ЗУ, 2020, ст. 66, п. 7).

Наразі зазначимо, що терміносполучення *вищий навчальний заклад* і *вища школа* є не абсолютними синонімами, як їх часто позиціонують (у зв'язку з чим за аналогією поширюють усі зауваги щодо словосполучення *вищий навчальний заклад* на словосполучення *вища школа*, відтак і *виши*), а відносними (частковими), які мають відмінності у вживанні. Ось чому їх використано в тому самому реченні (див. ЗУ, 2020, ст. 66, п. 7, де уживано і термін *заклад вищої освіти*, і термін *вища школа*), що є цілком виправданим.

Звернімо увагу також на те, що стрижневим компонентом терміносполучень *вищий навчальний заклад* та *заклад вищої освіти* є те саме слово — *заклад*, яке, за академічними тлумачними словниками, має одне значення, що відсилає до родового поняття «установа» та видових — «штат службовців», «адміністрація» (СУМ, 1970; СУМ, 2012). У Законі України «Про вищу освіту» (ЗУ, 2020) термін *заклад вищої освіти* також визначають через родові поняття «установа», що його актуалізує поняття «юридична особа», та опорні видові поняття — «освітня діяльність», «наукова діяльність», «науково-технічна діяльність», «інноваційна діяльність», «методична діяльність», «освітній процес», «вища освіта», «післядипломна освіта», «рівень освіти».

Проте зазначена вище заміна термінів не може стосуватися терміна *вища школа*, який має інше стрижнєве слово — *школа* (семантично ємніше, ніж лексема *установа*) та частково актуалізує ще й іншу семантику, хоча має спільні семантичні компоненти. За «Словником української мови» в 11 томах воно має шість значень і чимало різних відтінків, актуалізуючи семи: 1) «заклад» — «система загальної освіти/сукупність закладів» — «приміщення» — «колектив учнів», 2) «спеціальний заклад» — «професійні знання» — «кваліфікація» — «військовий заклад», 3) «набування знань, досвіду, навичок» — «набутий досвід, практичні знання» — «те, що дає практичні знання, досвід» — «форма поширення досвіду» — «підвищення загального рівня культури», 4) «система практичних прийомів», 5) «напряму у науці» — «напряму у мистецтві, літературі» — «напряму у суспільно-політичній думці» — «послідовники, однодумці» та ін. (СУМ, 1980, т. 11, с. 480).

Інакше кажучи, семантика слова *заклад* входить до семантичної структури слова *школа* (відповідно семантика похідного терміна *заклад вищої освіти* входить до семантичної структури похідного терміна *вища школа*), що засвідчує

статус останнього як широкозначної, зокрема й багатозначної, загальномовної універсалиї.

Терміносполучення *вища школа* (скорочено *виши*) на позначення закладів вищої освіти (й не тільки) активно використовують не лише в європейській практиці, а й в Україні, зокрема в офіційних назвах. Порівняймо, наприклад: *Wyższa Szkoła Filologiczna, Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna im. Ks. Bronisława Markiewicza, Sopotka Szkoła Wyższa, Вища школа міжнародних відносин і американістики (WSSMiA), Вища школа адвокатури НААУ* — курси підвищення кваліфікації адвокатів, *Вища школа асистента керівника, Вища школа управління та права (Берлін), Вища школа державного управління (ВШДУ)* — навчально-науковий інститут Національної академії державного управління при Президентові України тощо. У традиціях американської та канадської систем освіти термін *вища школа* має дещо інше значення, проте це тема іншої дискусії.

Отже, в Законі України «Про вищу освіту» (ЗУ, 2020) термін *вища школа* функціонує, його не рекомендовано замінювати на інший. Спеціально розробленого стандарту освіти, в якому було б прописано обов'язкове чи рекомендоване використання терміна *заклад вищої освіти* замість терміна *вища школа* (скорочено *виши*) немає. Саме тому науковці вільні у виборі будь-якої кодифікованої лексеми, а лексеми *виши/вища школа* кодифіковано академічними словниками, що є авторитетними джерелами. Обидві лексичні одиниці як відносні (часткові) синоніми цілком можуть функціонувати паралельно в українській мові, тим паче, що слово *виши* має національну традицію у використанні ще й у художній літературі, зокрема у творах відомих українських письменників (див. СУМ). Його вживання залежить від контексту та сфери застосування. Якщо ми працюємо в законодавчому полі та з офіційно-діловим документообігом, який передбачає трафаретно-формальне листування на офіційних бланках установ, що підлягають реєстрації службою діловодства або ж передбачають мокрі печатки й підписи від руки керівників організацій, то, звичайно, треба послуговуватися офіційним терміном *заклад вищої освіти*. Якщо йдеться, наприклад, про лінгвістичну неформального (неофіційного) або напівформального (напів-офіційного) ділового епістолярю, то вона має довільну форму повідомлення. У такій кореспонденції можна використовувати скорочення *виши*, як і в будь-якій іншій науковій, навчальній тощо літературі, що не підпадає під формат трафаретної офіційно-ділової документації та нормативно-правових документів.

Джерела

1. Вихованець І. Розмовляймо українською. Мовознавчі етюди. К.: Пульсари, 2012. 160 с.
2. Вступна кампанія 2019 // Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/vstupna-kampaniya-2019> (дата звернення: 20.06.2020).
3. Заклад вищої освіти. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Заклад_вищої_освіти#cite_note-1 (дата звернення: 20.06.2020).
4. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. Л.: БаК, 2008. 472 с.
5. Культура. *Новини Червоного*. 16 жовтня 2010. URL: http://chervone.com/news/vuz_chi_vish/2010-10-16-1490 (дата звернення: 20.06.2020).
6. Кучеренко Л. Чому «виш»? / Запорізький університет. 2007. № 4 (916). URL: <https://web.znu.edu.ua/gazeta/data.php?data=52&article=533?data=52&article=533> (дата звернення: 20.06.2020).
7. Помирча С.В., Пучков І.В. Електронні словники з української мови як засіб формування лексикографічної компетентності майбутніх учителів початкової школи. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 59. № 3. С. 103–113.
8. Пономарів О. Слова «учбовий» немає в українській мові (від 30.08.2020). *Блог професора Пономарева*. 2010. URL: <https://www.bbc.co.uk/blogs/ukrainian/ponomarov/2010/08> (дата звернення: 20.06.2020).

Список скорочень

- ЗУ 2020 — Закон України «Про вищу освіту» (редакція від 21.06. 2020, підстава 676-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 20.06.2020).
- СУМ 1970 — Словник української мови: в 11 т. К.: Наукова думка, 1970. Т. 1. URL: <http://sum.in.ua/p/1/540/1> (дата звернення: 20.06.2020).
- СУМ 1980 — Словник української мови: в 11 т. К.: Наукова думка, 1980. Т. 11. URL: <http://sum.in.ua/s/shkola> (дата звернення: 20.06.2020).
- СУМ 2012 — Словник української мови: томи 1–10. К.: Наукова думка, 2012. Т. 2.
- СУМ 2015 — Словник української мови online: томи 1–10. К., 2015. Т. 5. URL: <https://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=29627&page=976> (дата звернення: 25.06.2020).
- УНІАН 2018 — Б. а. «Виші» зникнуть: в Україні скасували термін «вищий навчальний заклад». *УНІАН*. 2018. URL: <https://www.unian.ua/society/10095551-vishi-zniknut-v-ukrajini-skasovali-termin-vishchiy-navchalniy-zaklad.html> (дата звернення: 21.06.2020).
- UA_mova 2007. URL: <https://ua-mova.livejournal.com/598637.html> (дата звернення: 20.06.2020).

References

1. Vykhovanets, I. (2012). Rozmovliaimo ukrainskoiu [Let's Speak Ukrainian]. *Movoznavchi etyudy*, Kyiv: Pulsars, 160 p. [in Ukrainian].

2. Vstupna kampaniia 2019 [Introductory campaign (2019)]. Ministry of Education and Science of Ukraine [in Ukrainian]. <https://mon.gov.ua/ua/tag/vstupna-kampaniya-2019>
3. Zaklad vyshchoi osvity [Institution of Higher Education]. *Wikipedia* [in Ukrainian]. https://uk.wikipedia.org/wiki/Заклад_вищої_освіти#cite_note-1
4. Karavanskyi, S. (2008). Praktychnyi slovnyk synonimiv ukrainskoi movy [Practical Dictionary of Synonyms of Ukrainian language]. Lviv: BaK [in Ukrainian].
5. Kultura [Culture]. October 16, 2010, *Red News*. October 16, 2010 [in Ukrainian]. http://chervone.com/news/vuz_chi_vish/2010-10-16-1490
6. Kucherenko, L. (2007). Chomu «vysh»? [Why «виш»?]. Zaporizhia University, 2007, № 4 (916) [in Ukrainian]. <https://web.znu.edu.ua/gazeta/data.php?data=52&article=533?data=52&article=533>
7. Pomyrcha, S. V. & Puchkov, I. V. (2017). Elektronni slovnyky z ukrainskoi movy yak zasib formuvannia leksykohrafichnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly [Electronic Dictionaries of Ukrainian Language as a Means of Development of Lexicographic Competence of Future Primary School Teachers. *Informatsiini tehnologii i zasoby navchannia*, 2017, Vol. 59, № 3, pp. 103–113 [in Ukrainian].
8. Ponomariv, O. (2010). Slova «uchbovyi» nemaie v ukrayinskii movi (vid 30.08.2020 [The word «учбовий» does not Exist in Ukrainian language (since 30.08.2020)]. *Professor Ponomarev's blog* [in Ukrainian]. <https://www.bbc.co.uk/blogs/ukrainian/ponomarov/2010/08>

List of abbreviations

- ЗУ (2020). Law of Ukraine “On Higher Education” (as amended on June 21, 2020, basis 676-IX). [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
- СУМ (1970). Ukrainian Dictionary: in 11 volumes. Vol. 1, Naukova dumka, Kyiv [in Ukrainian]. <http://sum.in.ua/p/1/540/1>
- СУМ (1980). Ukrainian Dictionary: in 11 volumes. Vol. 11, Naukova dumka, Kyiv [in Ukrainian]. <http://sum.in.ua/s/shkola>
- СУМ (2012). Ukrainian Dictionary: volumes 1–10. Vol. 2, Naukova dumka, Kyiv [in Ukrainian].
- СУМ (2015). Ukrainian Dictionary online: volumes 1–10. Vol. 5, Kyiv, Naukova dumka [in Ukrainian]. <https://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=29627&page=976>
- УНІАН (2018). «Виші» will disappear: in Ukraine the term «вищий навчальний заклад» has been abolished. [in Ukrainian]. <https://www.unian.ua/society/10095551-vishi-zniknut-v-ukrajini-skasovali-termin-vishchiy-navchalniy-zaklad.html>
- UA_mova (2007). [in Ukrainian]. <https://ua-mova.livejournal.com/598637.html>

Подано до редакції: 01.06.2020 р.
Прийнято до друку: 20.06.2020 р.

Іващенко В.Л., старший науковий співробітник, професор кафедри видавничого дела Інститута журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук

ВЫСШАЯ ШКОЛА ИЛИ ВЫСШЕЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ?

В статье речь идет о разграничении стилистики контекстов и сфер использования терминов «вища школа» и «заклад вищої освіти» в их корреляции с аббревиатурами «виш» и «ЗВО». Учтены взгляды известных языковедов относительно употребления лексических единиц «вища школа» (виш), «вищий учбовий заклад» (вуз), «вищий навчальний заклад» (ВНЗ), «заклад вищої освіти» (ЗВО) в художественных текстах и повседневной жизни. Показано отраслевое расслоение и стилистическую дифференциацию словосочетания «вища школа» (виш), его фиксацию в лексикографических источниках и неустойчивость стилевой принадлежности согласно разным источникам и комментариям ученых. Проблема дифференциации указанных выше терминов требует применения метода сплошной выборки контекстов употребления этих терминов, метода лексико-семантического и лексикографического анализа.

Акцентируется внимание на незнании механизмов создания сложносокращенного слова «виш» в украинском языке, что вызывает некорректное его использование в СМИ и неразличение лексических единиц «виш» та «ЗВО» в среде специалистов. Слово «виш» происходит от термина «вища школа» и его активно используют для обозначения высших учебных заведений. Однако термины «вищий навчальний заклад» и «вища школа» являются не абсолютными синонимами, как их часто представляют, а относительными (частичными), которые имеют различия в употреблении.

Даны рекомендации по употреблению этой лексической единицы в лингвостилистике неформального (неофициального), полужурнального (полужурнального) делового эпистолярного и в сфере официального документооборота. Если работать в законодательном поле и с официально-деловым документооборотом, надо использовать официальный термин «заклад вищої освіти». Зато сокращение «виш» можно использовать в неформальном (неофициальном) или полужурнальном (полужурнальном) деловом эпистолярном, в научной и учебной литературе.

Ключевые слова: высшая школа, высшее учебное заведение, термин, аббревиатура, отраслевое расслоение, стилистическая дифференциация.